

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

010101010

Nro 28.

Költ Bétsben, Sz. György Havának (Áprilisnek)
 6-dik napján 1793-dik Elzetenében.

Helvétziai és Helvétziát illető Tudósítások.

A' Bernai Kanton néhai első és leg-
 öregebb Oszlop-emberéről, ama' 79 elzeten-
 dös, *Steiger* Úrról igaz, az, hogy minek-
 utánna ki ment Bernából, és Vitéz Haza-
 fitársai közzé lovaglott, hogy buzdítaná
 Őket a' Frantziák ellen való hathatós tu-
 sakodásra, nem ment többé vissza Ber-
 nába, a' hol tehát bizonyosnak tartatott
 ezen nagy Embernek el este: azonban a'

G g

Német-Birodalmi Sváb Kerületnek *Linda*u nevezetű Városából írták Mártzius 27-dikénn, hogy mintegy tizenhat nappal az előtt oda érkezett, de egy napi mulatása után, *Stockach*ba ment, a' hová már előre rendelte vólt Házanépét. Befzéllette, hogy valóban a' Bernaiak, úgy viaskodtak mint meg annyi Oroszlánok, és mind addig bizonytalan is vólt a' Fr. ak' győzedelme, míg a' Lovassaik nem érkeztek ágyúkkal, melyek a' midőn egész sorokat sepretek el a' Bernai Seregből: maga látta az ősz *Steiger*, hogy többé lehetetlen ellent állani; 's ha mind feláldozák is magokat, még se' fognának semmit is használni Hazájoknak. Ily keserves környülállásokban, el vonta magát az éjj se-tétsége által fedeztetve, a' maradéknéppel egy erdőbe, a' hol kiki úgy segített magánn a' mint lehetett. A' meg-elemedett *Steiger*, kit a' Pruszsiai Fekete Sas' Rendjének nagy tziimerével tisztelt vala meg Néhai 2-dik *Fridrik* Király, egyedül és esméretlen érkezett *Linda*uba.

Bernából Mártz. 22-dikénn: — „A' midőn kiki úgy gondolkodott, hogy már egész Helvétzia, arra a' Konstitútzzióra kén-telenítettik reá állani minden órán, melyet a' Basileai Kanton Néh. Fő-Polgármestere *Ochs* készített Párisban: véletlen két rendbéli Hirdetmények tétettek közönsé-gessé Mártz. 10-dik és 19-dik napjainn; *Brüne* Fr. Vezér neve alatt, melyek egész-

fzen más fordítást téfznek már megén, Helvétziának változni kezdett újj állapotjann. *Ochs* Konstitútzioja t. i. oly Egézfze akarta öfzfe olvasztani Helvétziát, melynek hufzonkét Kántonjai lettek vólna egy köz igazgatás alatt: az említett Hirdetmények szerént pedig, még sokkal erőszakosabban; három egymástól nem függő Respublikákká szaggattatik el Helvétzia, melyek közzül egy; Helvétziainak; a' másik Ródanusinak fog hivattatni. A' 3-diknak még nem tudatik a' neve. (más Tudósítások szerént, *Tellgauin*ak fog neveztetni) Az úgy nevezendő *Helvétziai* Respublika magában foglalja; néhai Helvétzia' térségeit, Bernaig; Thunig; Lucernig; és Wallenstaetersee-ig. A' *Ródanusi*, mely a' maga nevét; a' Ródanus vizétől tartozik venni, öfzfe-szerkeztetik, néhai Helvétziának frantziaúl beszélő részéből; a' Freyburgi Kántonból; a' Bernai Kántonnak felső részéből; Waatlandból; és az Olasz Birtokokból. Mind egygyik Respublikának lesznek Direktorai, és Törvényhozó két Tanátsai: A' Helvétziainak, nem *Lucern*, hanem *Arau* tétett Fővárosává. *Brüne* Generalis, úgy akarja, hogy Április' 2-dik napiann felállítassék *Araubann* mind a' Direktórium, mind a' Törvényhozó Nemzeti-gyűlés. Nagy nyughatatlanságot okozott a' Fr. Vezér Hirdetményének azon Tzikkelye, melyben rendeltetik, hogy a' Direktóriumnak minden

Kántonban legyen egy Kommisszáríus, a' kinek hatalmában lefűsz az árestálás; mely hatalom ugyan reguláztatni fog, és a' Kommisszáríusban meg-kívántatik, hogy abból a' Kántonból való legyen, a' melyben fogja viselni a' Direktóriális Kommisszáríuságot.

A' Zürichiek (Tigurumiak) Deputátusokat küldöttek Basíleába a' Fr. Követhoz *Mengaud* Polgárhoz, ki által kérték *Mengaud* Követet, hogy tegyen olyan rendelkezéseket; hadd ne menjenek bé Ő közéjek Fr. Katonák. De a' Fr. Generálisokhoz igazítódtak. Így bánt *Mengaud*, más Kátonbéliék' kérésével is.

Ily környűllásokban; a' Basileaiak; *Ochs*, *Huber*, és *Wieland* Polgártársaikat Bernába küldöttek vólt a' Frantzia Vezérhez *Brüne* Generálishoz, jelentetvén néki, hogy a' Frantzia Reszpublika' kívánsága már közönségessenn telyesedik Helvétziának minden részeiben: melyre nézve kérték, hogy a' mely részekbe nem mentek vala még addig Fr. Katonák, ne is küldjön. Reájok bízták a' Basileaiak, nevezett 3 Követjeikre, hogy Bernából, Freyburgon, 's Szolothurnon által vegyék útjokat, 's ott is siettessék az újj Konstitűtziónak bé-vétettetését. Más 3 Basíleai Deputátusok *Fäsch*, *Stèlin*, és *Erlacher* Polgárok, hasonló tzelből küldettettek Zürichbe. Azonban, míg a' Ba-

sileaiak így igyekeztek más Kántonbéli Társaikat is reá venni az *Ochs* Konstitúziójának el fogadására, az alatt, mást gondolt a' Fr. Direktórium, hogy t. i. jobb lesz 3 meg olított erejű különös Republikákat, mint sem egy hatalmas Szomszédot formálni Helvétziából, mint a' feljebb közlött Bernai Levél bizonyítja.

Némely Helvétusok, úgymint: az Appenzelliek, a' Thurgauiak, a' St. Galli Apátúr néhai Alattvalói, a' Toggenburgiak, a' Rheineckiek 's a' t. naponként fegyverben gyakorolják magokat, a' mint íratik felölök.

Zürichből írták Mártz. 24-dikénn, hogy ott azokban a' napokban, 40, négy fontos, és 8, nyóltz fontos golyóbisú hoszlú ágyúk, 's 12 haubitzok adódtak ki a' Fegyveresházból a' Mezőségi Lakosoknak.

Bernában még az olyan kardokat is el fzedik a' Frantziák, melyek tzeremóniához tartoztak vala ott az előbbeni Konstitúzió szerént.

A' Helvétziai földről 96 nyert ágyúkat küldött által a' Fr. Vezér Hünningenbe, Mártz. közepe' tájjánn: későbben ismét egyszerre többet harmintznál, 's húsz szekér puskákat.

A' Párisi úgy nevezett Nemzeti pintzébe, sok igen jóféle borok takarítódtak által a' Helvétziai Klastromok' pintzéikből, nevezetessen a' *Maria Stein* nevezetű gazdag

Fundátzióéból, mely a' Szolothurni földön fekszik.

Nem tsuda, hogy a' Helvétusok' hadja, ámbár rövid, még is oly rettenetes és véres vólt: mert, a' mint a' *Bétsi Udv. Újságnak 4 dik Aprilisi Darabja* e' ö adja, nem tsak külső, hanem belső had is vólt az egyfzersmind. Valamint t. i. egy felől egézfz magok' el szánásával tusakodtak a' Frantziákkal: úgy más felől, kéméletlenül dühösködött a' neki keseredett Nép, az olyan Polgári és Katonai Helvétus Elöljárók ellen, kiket Haza-arúlóknak tartott. Egy vólt a' mint írják, *Erlach* Generális is, a' Nép' dühössége' áldozatjaivá lett Tisztek között. A' mely Városokat 's falukat a' Frantziákkal tzimboraságban vélt lenni a' gyanús Nép, fel-égetéssel fenyegette, mint nevezetessen *Thun* Városát.

Geneva (Genf) Városábann egy Kommisszió állittatott fel, mely a' Fr. Ministerrel végezzen a' feltételek eránt, a' melyek alatt egyesülhessen *Geneva* a' Frantzia Respublikával.

Bataviai (Hollandiai) Tudósítások.

Az új Konstitúziót, nagy örvendezések között el fogadta Mártz. 17 dikén az a' Nemzeti-gyűlés, mely 21-dik Januáriustól fogva nem a' már többé, mint a' mi vólt az előtt. Első Április' határoztatott meg a'

vége, hogy a' Nemzeti-gyűlés által már helybe-hagyatott Konstitúció eleibe terjesszék a' Népnak, az úgy nevezett Első-Gyűlésekben, melyekből azonban ki fognak elébb szoríttatni minden olytén Személyek, kiknek kedvező voksolásához éppen nem lehet bízni. Ellenben a' Nemzeti-Katonaságnak meg-engedtetik a' voksolás.

A' Rotterdami partnál 12 línei hajók 's Fregátok vagynak munkában; egy 68 ágyús línei hajó már el is készült, 's le botsáttatott a' műhelyből a' vízbe. Hat Hollandus línei hajókról 's hét Fregátokról írják, hogy már tengeren vólnának.

Ezernél több szállító-hajókat szándékoztak a' Hollandusok, Április Hónapban a' Fr. partokhoz szállítani.

Frantzia - Országi Tudóstítások.

Legier nevű Luxemburgi Kommisszáriussa a' Direktóriumnak, egy alkalmas lakó-házat, négy darab szántó-földet, és a' földmiveléshez kívántató eszközöknek megszerzésére két két száz lívert ígért azoknak a' tíz Vitézeknek, a' kik leg-először hágnak bé Anglia' földjére.

Az úgy nevezett Angliai Fr. Sereg' derekának (közép-részének) Vezérjévé neveztetett *Kilmaine* Generális; kinek vezérlése, S. Málótól fogva *Havreig* terjed ki. *Desaix* Generális, a' jobb szárnyát kör-

mányozza az említett Seregnek, *Havretól* fogva a' Skáldisig; a' bal szárnyát pedig *Kleber* Generális, *S. Málótól* fogva *Rochefortig*. — Egy különös Kommisszió van ki-nevezve az Anglia ellen erányzott szándéknak foganatos végrehajtására nézve. Ezen Kommisszió, egyenessen tsak a' Direktóriumtól, és *Bonaparte* Generálistól fog függeni. Mindenüvé megy, a' hová szükséges lesz nékie menni; rendszerént való Üléseit mindazáltal *Havreban* fogja tartani. Hónaponként, négyszáz ezer lívert költhet.

Angliából visszafert Fr. Országba az a' Gallois nevű Bíztoa a' Párisi Direktóriumnak, ki a' Fr. foglyokra nézve küldött vala által Angliába. Már azolta Fr. Országban minden Anglus hadi-foglyok tömlötzökbe zárattattak, és mind addig ki nem bocsátatnak, mint a' *Direktórium Végzése tartja*, míg az Angliai Kormány-szek visszafert nem szokik az emberiséghez; és a' pallérozott Nemzetek' mindenköri Törvénye szerént nem bánik a' Fr. foglyokkal.

Rettenetes módivá kezdett lenni Párisban a' maga-ölés: melynek okát leginkább az erköltsök' meg-vesztegettetésében lehet találni, mely még soha is oly nagy mértékben nem volt, mint most.

Mádriti magános Levelek írják, hogy a' Spanyol Király nem engedi meg az Országán való által-menetelt a' Fr. áknak.

Angliai Tudósítások.

Tizenhét Frantzia Kiköltöztek fogatattak el Mártz. 11 dikénn Londonban, 's Pitt Úr az Ország gyűlésének 12-dik Mártziusi Ülésében jelentette, hogy az Ország bátorságáért, új tóldalékokat kíván ragasztatni az Idegenekről szólló Törvényhez, a' Fr. Kiköltöztekre nézve.

Minden Tiszteknek, kik az Irrlandiában lévő Katonasághoz tartoznak, Mártz. 25-dikére, a' magok ki-rendeltt helyéken kellett lenni, egy Kir. parantsolat' ereje fzerént, a' mely, Mártz. 10-dikénn költ. Meg-parantsoltatott egyszersmind, hogy a' Tóldalék-polgár-katonaságból 30 ezeren marshoz készítsék magokat.

Angliabann a' *Shropshirei* önként vállalkozott Lovasság oly Utasítást vett, hogy ne várjon további' rendelésektől, hanem mihelyt veszi a' hírt, hogy az ellenség bé akar szállani a' partokra: tüstént siessen a' vefedelem' helyére.

A' Déli-partokon, mindenütt készen tartatnak a' dárdák, melyek, az azonnal öfzfe-tsoportozandó Földnépének fognak ki-öfztatni, mihelyt a' frantzia vakmerőség meg-akarja hágni Anglia' partjait.

Az órák taksálása eránt ki-adott rendelkezéseket vizsgálta vette *Pitt* Minister.

17,960,140 font sterlinget hajtottak bé Angliában a' múltt eszt. béli mindenféle taksák.

A' Londoni *James* nevű Udvari Újság, 523-ra a' bankrutok' számát, melyek 1796-dik esztendőnek 1-ső Júliussától fogva, 1797-dik esztendő' 1-ső Júliussáig történtek.

Német Birodalmi Tudósítások.

Bonaparte' Szekretáriussai, Adjutánsai, 's más Emberei, a' kik még Rastadtban múlttak vólt, parantsolatot vettek Mártz. 24-dikénn, hogy hagygyák oda Rastadtot, 's oda is hagyták Mártz. 25-dik éjtszakájánn.

A' Ts. K. és a' Prufszus Rastadti Ministerek, igen barátságosan és gyakran vagnak egygyütt.

Olasz - Országai Tudósítások.

A' Nápolyi Király, körül-vétette Katonái által a' Beneventoi Hgséget, mely a' Római Udvarhoz tartozott vólt: de a' Nápolyi földön fekszik.

Az *Athesis* (Etsch, Adige) vize-meljékénn és Tirolis' déli határainál, naponként szaporodott a' Ts. Kir. Katonaság száma, Mártz. utolsó napjaiban.

A' Toskánai Népnek leg-nagyobb része, Attyát tiszteli *Ferdinánd* Fő-Hertzeben, de válalkoztak ugyan tsak a' közzül is nemely álakok, kik, koránt sem a' közjéért, hanem hogy a' magok nagyra vágyásának áldozhassanak, revolúzióra való ásitozásokat nyilatkoztatták: de tsak azt nyertek, fremtelen vakmerőségjekkel, hogy már most nagy-vigyázás vagon réájok.

Török Birodalmi Tudósítások.

Az Oláh-Ország új Fejedelem, szoross parantsolatokat vett Konstantzinápolyból, hogy minden Seregével induljon *Pasman-Oglu* ellen. Meg-értvénn ezt *Pasman-Oglu*, azonnal egy Seregoftálylyát Oláh-Országba indította, és ott *Csernetz* nevű nagy Mezővárost, a' körülötte fekvő falukkal el égettette. Hogy az Oláh Fejedelem' Seregét annál könnyebben visszafiztartóztathassa: szándékozik minden Helységek el égetni előle a' Duna' mentében.

Elegyes Tudósítások.

A' mely új Rendelések adódtak vólt ki a' Religióra-nézve Pruszszfiában a' meghólt Király alatt: azokat a' mostani Király lassan lassan, mind meg-szüntette, és Néh. 2 dik *Fridrik'* rendeleteit állította visszafiz. El törlötte azt a' Kommiszziót is, mely,

a' Prédikátorokká lenni kívánó Iffjak' vizsgálására állítódott vólt fel, és valamint *Wöllner* Ministert: úgy a' Fő Konzisztóriumnak két Tanácsosait *Hilmer* és *Hermes* Urakat is el bocsátotta szolgálatjokból.

A' Svéd Király regulájául vette fel magának, hogy titokban tétesse a' készüléteket minden nagy szándékinak végre-hajtásához. Mártz. 13-dikánn útra indúlt a' Király, még pedig hofszasra, a' mint mutatták a' készülétek.

A' Prufszus Udvar három hétig gyászolja Lengyel-Ország' Néhai Királyát *Stanislaus Augustust*.

Csernovitsból Mártz. 25-dikénn: —
„A' pestisnek szerentséssenn lett el fojtatásáért, Mártz. 20-dikánn tartatott háláadó Isteni tisztelet Zafztavnában az idevaló Oláh Püspök által, Ts. K. Kommisszarius Gróf *Spork*' rendeléséből, a' ki egy valóóságos derék Ember.“

Magyar-Ország.

Nemes *Somogy* Vármegyének eddig való Fő-Ispánnya M. Gróf *Zsigray* Ö Exc. ja, nyugodalomra kívánkozván, helyébe méltoztatott F. Urunk, M. Gróf *Széchenyi* Ferentz Ö Excellentiáját nevezni *Somogy* Vármegyei Fő-Ispánnyá.

Tárnok-mester és *Sáros* Vármegye' Fő-Ispánnya *Szentiványi* Ferentz Ö Exc.

ja, örökös jószágul nyerte Fels. Urunktól, Szabolts Vármegyében fekvő Ó- és Új-Venczellő-Helységeket.

B é t s.

A' Ts. K. Felség, mint Apostoli Király, szokott tzeremóniával mosta meg tegnap az erre a' végre ki-választatott szegény Öregeknek lábaikat.

A' Tseh Országí Rendek, köz-akarattal el végezték Február. 26-dikánn, hogy Országjok' Polgári és Katonai Kórmányozójának *Károly* Fő-Hertzegnek, hóltig minden esztendőben 40 ezer forintal kedveskedjenek, mely summa, az Uraságoktól fog bé-fzedődni. Ezen Végzésnek a' Ts. K. Felség' eleibél való terjesztése eránt, meg kérte a' Tseh-Országí Rendek' Gyűlésének Elölülője Gróf *Stampach* Fő Burggráf a' Tseh Udvari Fő Kancelláriust Gróf *Lazsánszkyt*, ki is Mártz. 8-dikán tódósította *Stampach* Grófot, hogy a' Ts. Kir. Felség nem tsak helybe hagyta az említett szép ajánlást, hanem azzal való különös jó-tetésű meg-elégedését is nyilatkoztatta. Gróf *Stampach* közlötte a' Rendekkel, Mártz. 19-dikénn Gróf *Lazsánszky*' Levelét, 's annak értelméhez képest egy rövid de fontos ajánló- 's kérő-írást tétetett fel az Ország-Gyűlése *Károly* Fő-H. ghez, melynek értelmé oda megy ki: hogy a' Ts. K. Fel-

ség' helybehagyásával, Tseh-Ország' Rendjei, 40 ezer forinttal kívánnak kedveskedni ezftendönként Ő Fő-Hertzezségének, mint oly el felejtethetelen Megszabadítójoknak, kihez színmutatás nélkül való háládatossággal és fzeretettel viseltetnek, melynek ki-
 tsin ugyan de szívés bizonyságául méltóztassék tehát Ő Fő-Hertzezsége, 1797-dik ezftendő' első Nővemberétől kezdve, 40 ezer forintot fel venni ezftendönként a' Rendek' fő-kafaszájából 's a' Rendeket továbbra is védelmében 's kegyelmében megtartani." — Ezen ajánló- 's kérő- Írást *Károly* Fő-Hertzezhez vitték Mártz. 26 dikán: a' Fő-Burggráf, és minden Rendből választott két két Deputátusok: 's általadták az Ország-gyűlése' nevében Ő Fő-Hertzezségének, a' ki nem tsak szóval közönte meg szívreható ki-fejezésekben, a' Rendeknek erántta viseltető nemes hajlandóságokat; hanem egy petsetes Levelet is adott által a' Fő-Burggráfnak, melyben a' Rendek eránt örökös szívés háládatosságra lett köteleztetését nyilatkoztatta, úgymint a' kiknek ajánlására leg-kissebb részben is Izámot nem tarthatott: mivel Ő Fő-Hertzezségének mint Sereg Vezérének, egész-
 Izen azok a' kötelességei vóltak, a' melyekkel minden hív Alattvaló tartozik. Bizonyosokká tette egyszersmind arról a' Rendeket, hogy ha a' Felseg' jussai, és

a' Haza: fegyverrel való védelmezést kívánnak, első lesziz mindenkor közöttök, a' hartz' mezejére való ki állásbann.

Geiger (Hegedüs) nevü, olyatén Hegedüs érkezett most ide Párisból, a' kire nagy eröbén reá-illik, hogy *nomen et omen habet* meg-feiel a' nevének a' tehetsége; mert hozzá fogható Hegedüst nem tartanak most a' muzsikához értök, egészsz Európában. Közkatona völt, a' mint halljuk; *Bonaparte'* seregében: de hegédülését hallván egyfzer *Bonaparte*, mindjárt le-tétette véle a' fegyvert, 's Párisba küldötte, a' Muzsikusok' társaságába.

A' mely Kassa, *Escompte-Casse* nevezet alatt állítódott völt fel, Báró *Braun* Udvari-Bankier' gondviselése alatt: most annak végit vetette ö Felsége, oly Utasítás mellett, hogy a' kiknek akármí keresetjek vagyon, a' nevezett Kassára nézve: tartoznak jelenteni magokat az úgy nevezett Ts. K. Státus Centrális Kassájánál.

Az ide való Katonai Médico-Chirurgicá Akadémiának egy Erd. Profeszszora Ts. K. Tanátsos és Udvari Seborvos *Hünzövsky* Úr, meg-hala életének 47-dik eszt. jében tüdő- és májj-gyúladásban: de halálát egy vágásotska siettetete, melyet ejtett az újjá' hegyin, midön egy seb körül foglalatoskodott vólna a' lanczétájával. Azon a' kis vá.

gásotskán t. i. mérég vette bé magát a testbe.

Szűlfák azok a' 214 nevendék fák, melyekkel vagyon bé-ültetve, az a' szép kerek térsége a' Bástyának, a' melyre nyílnak Tsászárné Ö Felsege' ablakai. (az úgy nevezett *Burgbastáj*)

* * * * *

Tudósítás.

A' Ts. K. Udvarnál Svéd Kir. Biztoságot viselő *Silverstolpe* Úr, Gróf *Snoilsky* Svéd Kapitány Úrnak nevében, kér kötelessenn általunk Mindeneket, kik a' következő Kérdésekre nézve valamely világosítást közölhetnének vele: meg ne tagadják tőle annak közlését:

Snoilsky János, 2 dik Mátyás Tsászártól Ns Levelet kapott 1610-dik eszt. Aug. ának 25-dik napján, mely Levélben a' vagyon: hogy említett *Snoilsky* János, a' Törökök ellen folytatott több rendbéli hadakozásokban hív szolgálatokat tett, 's azoknak jutalmául nyerte a' Nemességet. Ennek a' *Snoilsky* Jánosnak Elei és Maradékai hol laktak, 's hová költöztek? Mitoda hivatalokat viseltek? Van e' ebből a' Familiából még élő Ember valahol a' Ts. K. Birtokokban?